

Михаил Петрович Слепцов - Отоороп
(1897-1967 гг.)

төрөөбүтэ 125 сылыгар

**Якутский интеллигент, видный
участник повстанческого движения,
член ВЯОНУ.**

**В 1925 – 1926 гг. работал секретарем
СНК ЯАССР.**

*Сия карточка Михаила
и Василия Слепцовых.
Принадлежитъ Михаилу Слепцову.
1912 г. 15-го апреля*

30

Быраата Василийдын

**1897 с. сэтінньи 4 күнүгэр
Байаантай улуунун Баайаба
нэһилиэгэр төрөөбүтэ.**

**Эһэтэ Слепцов Петр Михайлович
олонхонут, ырыаһыт, сэһэнньит,
остуоруйаһыт.**

Байаантай улуунугар кулубалаабыт.

**Абата Петр Петрович Слепцов
нэһилиэккэ кинээстээбит. Романовтар
династияларын 300 сылыгар
аналлаах съезд кыттыылааба.**

**Ийэтэ Пелагея Родионовна Слепцова
– Стручкова , Мэнэ-Хангалас
Доллутуттан төрүттээх.**

*Романовтар Дьийэлэрин 300 сылыгар аналлаах съезд. 1912 с.
Үһүс эрээккэ хаҥастан бэһис — Слепцов П.П. (Отооронтор аҕалара)
(Күрүлгэн. — 2012. — №5)*

**Романовтар Дьийэлэрин
300 сылыгар аналлаах
съезд. 1912 с.**

**Үһүс эрээккэ хаҥастан
бэһис — аҕата
П.П. Слепцов**

*П.П. Слепцов — Отооронтор аҕалара оскуолаҕа анаан
биэрбит дыэтэ*

**Петр Петрович Слепцов
1904 с. Томторго туттарбыт
оскуолата.**

*Никифор, Михаил,
Василий Слепцовтар-Отооронтор*

**Ини - бии
Никифор, Михаил, Василий
Слепцовтар**

**Василий, Никифор Слепцовтар, “Отоороп бандьыт” бырааттара буолан,
репрессияҕа түбэспиттэрэ.**

**Василий 1929 с. “1927-28сс. контрреволюционнай хамсааһынга көмөлөспүт,
тыллаабатах, сууттаммыт убайын кытта суруйсубут диэн” диэн буруйдааннар үс
сылга Сиблагка сыылкаҕа ыталлар. 1991с. тахсыбыт политической репрессиялар
сиэртибэлэрин реабилитациялааһын туһунан сокуонга олобуран
реабилитацияламмыт .**

**Никифор 1938 с. Дьокуускай куорат үөрэҕириитин инспекторынан үлэли
сырыттабына, сэбиэскэй былааһы утары диверсионнай үлэни ыыппыт, ол түмүгэр
оҕону оҕонон өлөртөрбүт диэн буруйдаан, буруйдааччы ытарга уурарга көрдөспүтүн ,
25 сыл хаайыыга уурбуттар. 11 ый хаайыллан сытан баран, 1939 с. балаҕан ыйын
11 к. ССРС Үрдүкү Суутун Судебнай Коллегиятын быһаарыытынан буруйа
дакаастамматабынан босхоломмут, реабилитацияламмыт.**

**Саха классик суруйааччыта Н.Д.Неустроевтыын
абатынан аймахтыылар**

**Абатын балта Ксения Петровна
оболоро, суруйааччы Николай Денисович,
Анна Денисовна Неустроевтары кытта**

**Дьокуускайдаагы 4 кылаастаах
духуобунай семинарияны бүтэрбит .**

**1918-1920 сс. Танда оскуолатыгар,
1921,1923,1924 сс. дойдутугар Баайабаа
учууталлабыт.**

«Втор.полов.1920/21, 1921, 1922- повстанец .»

из Анкеты

Архив Управления ФСБ России по РС(Я), архивное дело

№4372-р

“В повстанчестве участвовал идя против военного коммунизма. В первое время состоял агитатором по Баягантайскому, Ботурусскому, Мегинскому, Борогонскому, Дюпсинскому улусам. После организации власти повстанцев 2 месяца состоял секретарем ВОЯНУ, месяц председателем Временной Областной Следственной Комиссии. Разбиралось 16 лиц, которых всех я освободил.

Весной первого года повстанчества состоял информатором при Северном отряде, затем уехал в Оймякон. В Пепеляевской компании работал пассивно, числясь зав. информационным отделом при члене ВОЯНУ Говорове.”

Из протокола допроса

Архив Управления ФСБ России по РС(Я), архивное дело № 4372-р. Л. 298, 298

“

1924-1925сс.

**САССР Наркомпросдравын
иһинэн үлэлиир Литературнай -
тылбаастыыр комиссия чилиэнэ.**

**Саха Киин Ситэриилээх
комитетын иһинэн Саха суругун
Советын чилиэн - секретара.**

**Литература –тылбаас хамыһыһыйатын
чилиэннэрэ. Инники эрээккэ хаҥастан:
П.И.Оросин, В.Д.Давыдова, П.А.Слепцов; ортоку:
А.И.Софронов, М.П. Слепцов, Н.Е. Афанасьев,
А.Е.Кулаковскай, А.Ф.Бояров; үһүскэ:
А.Я.Игнатъев, Н.Н.Павлов-Тыаһыт.**

“Саха кэскилэ” общество чилиэнэ.

**Лев Толстой “Война и мир”
романын тылбаастаабыта биллэр.**

Совнарком мунньаҕа. Олороллор: хаҥастан бастакы А.Ф. Бояров, бэһис Г.Г. Колесов, ахсыс В.Н. Леонтьев, ортоку И.Н. Винокуров — бэрэссэдээтэл. Уҥаттан иккис И.Н. Барахов. Тураллар: хаҥастан уҥа П.В. Слепцов, ортоку М.П. Слепцов. 1924 с.

1925-1926 сс.

Саха АССР

Правительствотоҕугар

(Совнарком)

секретарь.

Тураллар: хаҥастан уҥа

П.В.Слепцов, ортоку

М.П.Слепцов.

1924с.

**М.П.Слепцов (унгатган
иккис) салайар-
партийнай үлэһиттэр
бөлөхтөрүн кытары.**

Саха интеллигенцията К.Д.Спиридонов заимкатыгар.

5-с эрээккэ унаттан иккис М.П.Слепцов, үһүс Г.К.Андросов.Олороллор:
М.Н.Тимофеев- Терешкин, Е.К.Гоголева, А.И.Софронов, А.Е.Кулаковскай,
П.А.Ойуунускай, В.Н.Леонтьев. 1925 с.

**Михаил Петрович,
Василий Петрович
Слепцовтар бүтүн Саха
сиринээҕи Сэбиэттэр V
сьезтэригэр. 1927 с.**

**Байаҕантайдар.
Үөһэттэн иккис
эрээккэ ханастан
ахсыс-
Н.П.Слепцов, алларат
тан төрдүс эрээккэ
ханастан бастакы –
В.П.Слепцов.**

Ойуунускай уонна Отоороп

П.Ойуунускай ЯЦИК бэрэссэдээтэллиир кэмигэр 1924-25 сс. Слепцов-Отоороп -чилиэн-сэкиритээр

П.А.Ойуунускай “Саха кэскилэ” общество иһинэн эдэр суруйааччылар испииһэктэригэр М.П.Слепцову 16 - с нүөмэринэн киллэрбит.

“ Бандыыттарга да сылдыбыт саха үөрэхтээхтэрэ – большевик партия диэн олус саталлаах, олус өйдөөх партия эбит. Үүнэн-үөскээн эрэр үйэ дьоно буолангыт – үүнэр-сайдар курдук, саталгыт-дьаһалгыт бэрт, политикабыт да дьон санаатын олус бэйэтигэр тарта. Ити курдук буола охсуо диэбэт этибит”, - диэн эппитэ восстаниеҕа улаханлык үлэлээбит Отоороп-Слепцов [М.П.] диэн киһи уонна бүтүүтүгэр эппитэ: “Эһиги кыайдыгыт, биһиги кыайтардыбыт, армиябыт-саабыт кыайбатаҕа – политикабыт күүһэ биһигини сиэтэ”, - диэн.

Ойуунускай

Бэс ыйы 21 к. 1928 с. Якутскай к.

Максим Аммосов уонна Отоороп

***

Обращение М.К. Аммосова
к участникам повстанческого движения —
представителям якутской интеллигенции
о прекращении борьбы с Автономной Якутией

28 июля 1922 г.

Группе якутской интеллигенции — гг. Афанасьеву Ив[ану] Федор[овичу], Оросину Петру Иван[овичу], Михайлову Власу Ильичу, Софронову Вас[илию] Иван[овичу], Азарову Мих[аилу] Дмитр[иевичу], Слепцову Мих[аилу] Петр[овичу].

Может быть, для вас окажется странным мое обращение. Несколько же перечисленных лиц знакомы со мной весьма поверхностно. Но пусть вас не удивляет это обстоятельство.

Я верю в искренность ваших стремлений, в чистоту ваших желаний,

М.К.Аммосов

**“Группе якутской интеллигенции...”
бастаанньыстарга Ыҥырыытын (от
ыйын 28 к.1922 с.)
аадырыстаабыт дьонуттан
биирдэстэрэ.**

**1925-1926 сс. Максим Кирович
Аммосовка, Саха АССР Совнаркомун
бэрэссэдээтэлигэр, сэкиритээр .
1926 с. доруобуйатын туругунан бу
үлэттэн тохтообута.**

М.П., В.П. Слепцовтар Бүтүү Саха сиринээби Сэбиэттэр V съезтиригэр, 1927 с.

М.Аммосов, П.Ойуунускай -ортоку олороллор.
Аллараа иккис эрээккэ- М.П.Слепцов-Отоороп

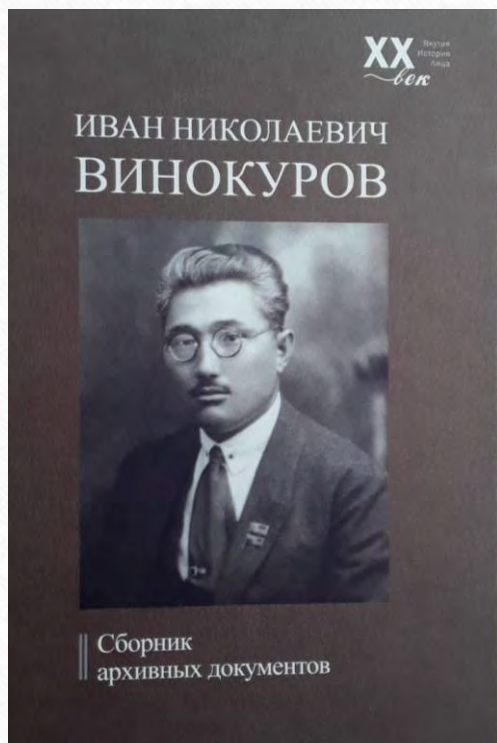
Ииппит сизнэ Дедюкина Анна Александровна ахтытыттан:

“Максим Кирович туһунан кэпсиирин истэrim да, өйбөр хаалбатах”

Баайаба олохтооҕо, учуутал Семен Прокопьевич Винокуров ахтытыттан:

“1960 –с сс. хонтуораба элбэх дьон кэпсэтэрбит быһыыгар Михаил Петрович эттэ: “Мин түөрт уон сэттэ сыллаахха куоракка киирэн, үлэ көрдөһө сылдыбытым. Мэлийбитим. Ким миэхэ үлэ булан биэрий. Отоороп бандьыкка, норуот өстөөхтөрө Омуоһап, Ойуунускай сэкиритээрдэригэр?!”

Эмиэ хонтуораба элбэх буолан кэпсэтэ олорон эттим: “Михаил Петрович, “Сахалар ааттарыттан” диэн пьесаба Аммосовы, Ойуунускайы оонньоон көрдөрөллөр. Театрдар ол пьесанан манна кэлэллэр үһү ээ. Ону кэлэн көрбөккүн дуо? ” “Ол Омуоһабы, Ойуунускайы ким сатаан үтүктэн көрдөрүө буоллабай?”-диэн обонньорум кытаанар бабайытык этэн кэбистэ.”

1893-1935

Иван Николаевич
Винокуров: сборник архивных
документов. - Составители:
Л.М. Григорьева, А.А. Калашников. -
Якутск, 2021. - 384 с.

“ ...События 1921-1922 гг. Не представляли собой гражданской войны в подлинном классовом понимании этого термина...руководители Якутии того времени ... оценили ее как повстанческое, национальное движение” ,- диэн суруйар Г.Г. Макаров. Бу быһыытынан Сэбиэскэй былааска үлэбэ тардыллыбыт М.П.Слепцов 1925 с. Совнаркомна секретардаабыт бастакы салайааччытынан Иван Николаевич Винокуров этэ. И.Н.Винокуров - 1924-1925 сс. Совнарком бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит, норуотугар умнууга хаалбыт государственнай деятель. 1935 с. өлбүт, 1938 с. репрессияламмыт, 1994 с. Россия Президентэ Борис Ельцин Укаһынан реабилитацияламмыт.

Өксөкүлээх Өлөксөй уонна Отоороп

Литература - тылбаас хамыһыйатыгар бииргэ үлэлээбиттэрэ.

А.Е.Кулаковскай айар үлэтин 25 сыллаах үбүлүөйүн бэлиэтиир хамыһыйа чилиэнэ.

Өксөкүлээх “Ырыа –хоһоон” хомуурунньугун көрөн таһаарсыбыта.

Кыраайы үөрэтээччи Е.Д. Андросов суруйарынан, А.Е.Кулаковскай ини-бии Михаил, Василий Слепцовтары кытта чугастык билсэр эбит.

1-кы эрээкэ (ханастан уна): В.П. Слепцов, П.С. Готовцев, А.А. Петров,
Г.И. Готовцев, И.Д. Баланов; 2-кэ М.Д. Азаров, А.Е. Кулаковскай-Өксөкүлээх Өлөксөй, И.Ф. Афанасьев,
М.П. Слепцов, 3-кэ ханастан бастакы — А.Н. Готовцев, төрдүс — Г.К. Андросов. 1924 с.

М.П.Слепцов Өксөкүлээх туһунан этиитэ сэбиэскэй-партийнай үлэһит, Отоороп биир дойдулааба Константин Максимович Винокуров ахтытыгар: “Кулаковскай Верхоянскайтан ыла үрүһнэргэ кыттыбыта буоллар, хоту оройуоннары барыларын өрө туруоран ньһыйтарбыт буолуох этэ. Биһиги Чурапчыга олорон, Кулаковскайы араастаан бэйэбитигэр тарда сатаабыппыт. Мэлдьи дьалты сылдыара. Биир түгэннэ Уучайга саһан олорбут этэ. Кини бандьыттарга кыттыспыта эбитэ буоллар, билигин таайа сатыыргыт курдук буолбакка, биллэр-көстөр гына сылдыбыт буолуох этэ. Мин элбэх дьонтон ким үрүһүн, ким кыһылын билбэхтиибин.”

Алампа уонна Отоороп

**“Саха кэскилэ” обществоба, литература-
тылбаас хамыһыйатыгар бииргэ
үлэлээбит доҕордуулар.**

**Алампа Москваба үлэли барарыгар
ыйга 60 солк. харчыны төлүүр туһунан
Саха Ситэриилээх Кэмитиэтин таһаарбыт
уураабар Михаил Петрович сэкиритээр
быһыытынан илии баттаабыт.**

*Литература-тылбаас хамыгыйатын чилиэннэрэ.
Инники эрээккэ хаҥастан: П.И. Оросин, В.Д. Давыдова, П.А. Слепцов;
ортоку: А.И. Софронов, М.П. Слепцов, Н.Е. Афанасьев, А.Е. Кулаковская,
А.Ф. Бояров; Үһүскэ: А.Я. Игнатьев, Н.Н. Павлов-Тыаһыт*

Анемподист Иванович дневнигэр “...Аан дойдуттан арахсан” хоһоонун кэннигэр суруйбут: “Написать разным лицам и отправить в течение нашей жизни: Ойунскому+2, Аммосову +3, Слепцову +4...”(эбии бэлиэлэри кэлин, суруктары ытан баран , туруорбут буолуон сөп.) Михаил Петровичка Москваттан телеграмма ыппыт: “1926 с. 03.04. Якутск. Совнарком. Михаилу Петровичу. Словарь Пекарского отправил почтой адрес Совнаркома стоят пересылкой шестнадцать. Привет. Здоров. Софронов.”

**Алампалаах Отоороп 1927 с. иккиэн “ксенофоновщинаба”
балыллан буруйдаммытгара.**

**Саха омук партията суох интэлигиэннэрэ:
И.Н.Прядезнтков, Г.Г.Колесов, В.Г.Николаев,
М.П.Слепцов- отоороп, А.И.Софронов, В.Н.Леонтьев,
М.Н.Тимофеев- Терешкин, П.А.Слепцов- Арбатскай**

1929-1935 сс.

**Соловки лаабырын
хаайыылааба.**

1940 с. дойдутугар кэлбитэ.

**Саастыылааба Пелагея
Макаровна Потапованы
(Слепцова) кэргэн ылбыта.**

**Биригэдьиир, бухгалтер,
кыладыапсык, обуруотчут.
1967 с. олохтон туораабыта.**

**Кэргэнэ Пелагея
Макаровна Слепцова**

“ Отоороп дьизитигэр олорон, быыс буллар эрэ, кинигэ ааҕара. Кэлин ачыкынан да көрбөт буолан, лупанан ааҕа олорор буолара. Эмээхсинэ остуолун тардан баран: “Бу оҕонньорбут, били үөрэҕиттэн тугу эрэ туһаммыкка дылы, аһыырын да умнан олорор”,- диэтэбинэ, саната суох аһыыра үһү.

Оҕонньор Баайаҕа библиотекатын кинигэлэрин барытын ааҕан, соробу иккилиитэ-үстүүтэ аахтым диирэ.

Р.И.Цугель М.К.Аммосовы кытта бииргэ үлэлээбиттэртэн соҕотох хаалбыт оҕонньорго кырдыар сааһыгар пенсията анаан диэбитин кэлэн кэпсэтэ сылдыбыттары оҕонньор akkaастаан баран, аҕыйах сыл буолаат, өлбүтэ.”

**Баайаҕа олохтооҕо ,
кыраайы үөрэтээччи Р.Е.Хатылаев ахтытыттан.**

М.П.Слепцов сизэнэ Анна
Александровна Дедюкина

“ Михаил Петрович - мин ииппит эһэм. Михаил Петрович наар нууччалыы кинигэлэри ааџан тахсара. Айылџа туһунан аахтаџына, мин кинини кытта олорон, араас кыыллары, кѳтѳрдѳрү кѳрѳрбүн ѳйдүүбүн. Хайдах репрессияламмытын, хаайыыга сыппытын кѳпсѳэбѳт этѳ. Максим Кирович туһунан кѳпсиирин истѳрим да, ѳйбѳр хаалбатах.

Сѳбиѳскѳй былааһы үѳхпѳт да, хайџаабат да этѳ. Пенсия ылбатаџа. Сүѳһү иитѳн олорбуппут.

Эһэм урут ордук Николай Денисович Неустроевы, Анемподист Иванович Софроновы кытта үгүстүк алтыһар эбит.”

Василий Петрович Слепцов оболоро:

*Любовь Васильевна Слепцова, биологической
наука
кандидата, кэргэнэ Николайдыын*

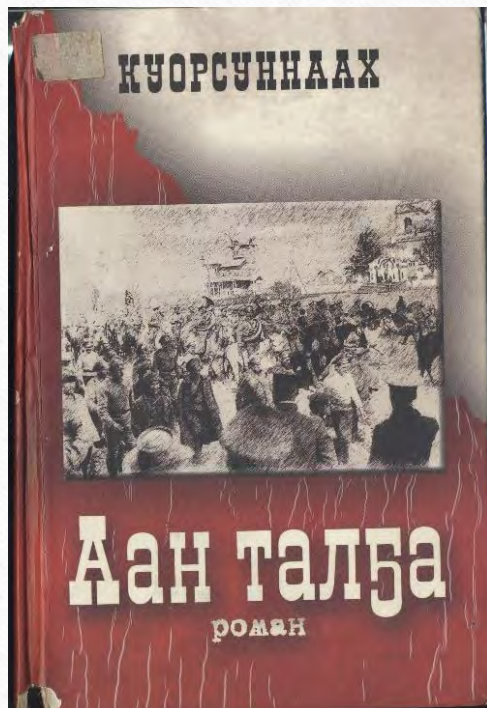
Балтыгар Любаға суруктарыттан:

“ Образованный человек(конечно, если он в действительном смысле образован) , не может жить в пороке, в роскоши или с обратной стороны в нужде и голоде. Он должен так построить свою жизнь, что будет ни того, ни другого, ни третьего. Человек, с хорошим характером, уравновешенной психикой, обладающий силой воли, вооруженный знаниями и будучи молод, всегда сможет обеспечить себе безбедную жизнь..”

«Можешь ли ты любоваться хорошей картиной, скульптурным произведением, наслаждаться пением или музыкой? Я тебе пишу о том, на что я сам влеком, что мне известно. Например, я могу долго засмотреться хорошей картиной, часами слушать музыку (если она приятна, не ржет слух; бывает, что почти оглушает человека) , без устали слушать задушевную песню, особенно народную. Мне вполне понятно выражение - слушать не дыша.»

«Не бойся показаться людям несколько ограниченным. Ходячая энциклопедия не дает человеку счастья в жизни. Пусть специальность, будет узкая, зато хорошая работа по ней должна дать счастье и удовлетворение. Я много читал, много видел и знал всего, что дает человеку название искушенного. Это было мне не полезно в моей жизни и этот опыт твоего дяди, прожившего целую жизнь, возьми на веру и научись жить спокойно, просто и деловито. Спокойный характер, умение довольствоваться малым и способность работать в избранной отрасли - вот что должно иметь смысл в жизни человека.»

Отоороп уобараһа Елена Слепцова-Куорсуннаах “Аан талба” эпическэй романыгар

Куорсуннаах.

Аан талба : роман / Куорсуннаах.-
Дьокусскай : РИО медиа-
холдинга, 2014.-640 с.

“Дьонно көхсүнэн буолан табахтаан бусхатар, бүргэс курдугунан сунту көрбүт Байаҕантай уола Мэхээлэ Силэпсиэп-Отоороп турар. Мэхээлэ суруксут ааттааба, аан дойдуну түгэбиттэн эридьисэтээн толкуйдуур, абыях саналаах, өһөс торбостуу хадьар майгылаах букатын оҕо саастаах уол...”

“Элбэх саната суох дьиппинийбит хара бараан киһи ким баҕарар сүрүн-кутун баттыыр туох эрэ күүстээх. Кини чулбугур сирэйигэр моҕой кыыл курдук хап-харанан быһыччы көрбүт тымныы харабынан сөбүлээбэтэх киһитин чүүччүлүү одуулуур. Оччоҕо, анараата кэлиэх-барыах сириҥ булбат буола түһэр...”

“Күүһүм тийээринэн, өйүм кыайарынан саха норуотугар туһаны, ханнык да кыратын иһин, онорбуттаах курдук сананабын.

Үтүө үтүөнэн, куһаҕан куһаҕанынан хайа да күн сүтүө дии санаабаппын. Хойут да буолтун иһин, үтүөнү үтүөнэн өйдүөхтэрэ, хараны харанан сыаналыахтара.”

М.П.Слепцов-Отоороп быраатыгар Василийга суруйбут суругуттан.

**1991 с. Саха АССР Үрдүкү Суутун
Президиумун Уураабынан 1928 сыллаах
сымыйа буруйдааһын көтүрүллүбүтэ,
М.П.Слепцов аата-суола норуотугар
төннүбүтэ.**

**1994 с. РФ Президенэ Борис Ельцин
Уураабынан 1920-1930 сс.Саха сиригэр
ытыллыбыт политической репрессия бары
сиэртибэлэрин ааттара ырааһырбыта.**

Туханыллыбыт литература:

**Мөккүөрдээх кэм туоһулар / хомуйан онордулар: Григорьева Л.М.,
Андросова Т.И. – Дьокуускай : Бичик, 2018. – 240 с.**